Krachten bundelen voor ‘De toekomst van Zwolle’

Scholen en gemeente: samen voor positieve resultaten voor de jeugd

Deel 1 - Visie en uitgangspunten

0. Leeswijzer

Het Besturenoverleg lokaal onderwijs Zwolle (Bloz), waarin alle schoolbesturen van primair en voortgezet onderwijs zich hebben verenigd, en de gemeente Zwolle hebben de handen ineen geslagen om passend onderwijs en jeugdhulp meer in samenhang te brengen. Deze ‘ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp’ is daarvan het resultaat. De agenda bestaat uit twee delen:

1. In deel 1 verwoorden we onze visie en uitgangspunten als het gaat om samenhang en samenwerking rondom passend onderwijs en jeugdhulp.
2. In deel 2 werken we dit uit in een agenda voor de 2017 en verder rondom een aantal concrete proeftuinen waarin we door te doen willen leren welke nieuwe praktijken daadwerkelijke verbeteringen opleveren voor jeugdigen in Zwolle.

In het vervolg van dit deel 1 komen de volgende onderdelen aan de orde. In paragraaf 1 – Wat is de aanleiding? – gaan we verder in op de aanleiding voor deze agenda en in paragraaf 2 – Waarom een ontwikkelagenda? – op de keuze voor een *Ontwikkel*agenda gericht op ‘doen en leren’. In paragraaf 3 – Wat is de opgave? – schetsen we de opgave waarvoor scholen in het kader van passend onderwijs en gemeenten in kader van jeugdhulp staan. Paragraaf 4 – Wat willen we bereiken? – komen de ambities van onderwijs en gemeente aan de orde en de gezamenlijke doelstelling en uitgangspunten die het kader vormen om in de praktijk met elkaar aan de slag te gaan. Paragraaf 5 – Hoe gaan we dit doen? – vormt de opmaat naar deel 2 waarin we een aantal concrete proeftuinen en acties benoemen waarmee we aan de slag gaan.

1. Wat is de aanleiding?

Per 1 januari 2015 is de transitie jeugdhulp een feit. Gemeente Zwolle is sindsdien verantwoordelijk voor alle vormen jeugdhulp en de verbinding met het brede jeugdbeleid. Per 1 augustus 2014 zijn Zwolse scholen al verantwoordelijk geworden voor passend onderwijs. Beide opdrachten raken elkaar. Ze gaan beide over het positief laten opgroeien van alle kinderen in Zwolle. Beide gaan over het kind in zijn of haar omgeving. Het kind in het gezin, het kind op school en het kind dat opgroeit in een buurt in Zwolle. Het kind waarvoor ouders verantwoordelijk zijn voor de opvoeding. Verantwoordelijkheid die wordt gedeeld op het moment dat de kinderen naar school gaan of naar een sport-, muziek- of andere vereniging. De school onderscheidt zich daarbij doordat kinderen daar een groot deel van de week doorbrengen. School heeft dan naast het gezin een grote rol in het opgroeien en ontwikkelen van het kind.

De meeste kinderen ontwikkelen zich, soms met pieken en dalen, tot jonge volwassenen die verantwoordelijkheid kunnen nemen voor hun eigen leven en dat van een ander. In veel gezinnen wordt kinderen een plek geboden om veilig en gezond op te groeien. Ook op scholen wordt aan kinderen een veilige plek geboden, met structuur en regelmaat, een plek waar kennis en expertise aanwezig is en een plek waar kinderen toekomstperspectief wordt geboden. Scholen vormen een plek waar kinderen (en ook hun ouders) kunnen socialiseren en oefenen. Kort gezegd: scholen spelen een centrale rol in het ontwikkelingsproces van kinderen en jongeren. Maar daarnaast zijn er ook veel

andere plekken waar kinderen en jongeren levenservaring opdoen die van belang zijn voor hun meedoen, ontwikkeling en welbevinden zoals (sport)verenigingen, jeugdwelzijnsactiviteiten en kerken en andere religieuze organisaties.

'It takes a whole village to raise a child'. Dus: het geheel van ontwikkelingsmogelijkheden dat gezin, jeugdvoorzieningen en verdere leefomgeving samen bieden, is bepalend voor een positieve ontwikkeling van kinderen en jongeren. Al die 'opvoeders' in verschillende leefwerelden van een kind moeten elkaar zo goed mogelijk aanvullen. Dit vereist gesprek over het aanvullend zijn van ieders werk. En voor dit gesprek is een gedeelde visie nodig op de verschillende bijdragen die elke mede-opvoeder moet leveren en hoe die elkaar het beste aanvullen. Drie kernbegrippen zijn daarbij leidend. Het gaat om het stimuleren van: meedoen, ontwikkeling en welbevinden, waarbij er altijd wisselwerking is tussen de ontwikkeling van een kind en de samenleving. Die samenhang is hier weergegeven als een ontwikkelingsspiraal, waarin pedagogische interacties en pedagogisch handelen, meedoen en welbevinden elkaar beïnvloeden.

Bron: Een solide basis voor positief jeugdbeleid, Nederlands Jeugdinstituut (2010), pag. 13

Er zijn ook kinderen die op enig moment, voor kortere of langere tijd ondersteuning nodig hebben, gezinnen die ondersteuning nodig hebben of scholen die andere expertise nodig hebben dan ze al hebben. Dan raken passend onderwijs en transitie jeugdhulp elkaar direct. Maar gemeente Zwolle en scholen in Zwolle willen meer. Zij willen niet alleen op het moment dat een kind meer ondersteuning nodig heeft samenwerken, maar ook eerder al. Vanuit de vooronderstelling dat samenwerking rondom kinderen in hun verschillende leefwerelden (thuis, school, vereniging, kerk e.d.) voor betrokken kinderen en ouders groot verschil kan maken. Vanuit oogpunt van preventie, maar ook vanuit het oogpunt dat er winst te behalen is als er meer en gerichter wordt samengewerkt op het moment dat een kind of een gezin ondersteuning nodig heeft.

2. Waarom een ontwikkelagenda?

De gemeente Zwolle en de Zwolse scholen hebben het belang van samenwerking al langere tijd onderkend. Vanuit de eigen bestuurlijke verantwoordelijkheid zijn experimenten opgezet, is samenwerking opgestart, zijn pilots opgezet en geëvalueerd. Vanaf 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de inkoop van de jeugdhulp. Het jaar 2015 heeft sterk in het teken gestaan van de goede overgang van de transitie en het bieden van continuïteit van hulpverlening voor kinderen en

gezinnen die in hulpverlening zaten. Vanaf 2016 komt de nadruk meer te liggen op transformeren en slimmer organiseren. Dit is daarom het moment voor gemeente en scholen om de krachten te bundelen. Gemeente en onderwijs moeten daarbij helder zijn over wat zij van elkaar en van jeugdhulp verwachten en wat het 'speelveld' is waarbinnen nieuwe praktijken ontwikkeld kunnen worden. Het speelveld wordt bepaald door politieke en professionele opvattingen, maar ook door beschikbare budgetten. Daarbij kan worden geput uit bestaande praktijken die goed werken, pilots die de afgelopen periode hebben gedraaid maar is het ook zaak om nieuwe keuzes te maken.

3. Wat is de opgave?

Alle kinderen en jongeren in Zwolle de mogelijkheid geven om zich optimaal te ontwikkelen en onderwijs te volgen en om mee te doen en hun welbevinden te vergroten, dat is onze ambitie. Daarvoor is het ook nodig om elk kind een passende onderwijsplek te bieden zo dicht mogelijk bij de eigen, zelf gekozen omgeving. En als die plek niet vanzelfsprekend is, moeten partijen samenwerken om alsnog een zo gewoon mogelijke plek te realiseren en beschikbare expertise inzetten ten behoeve van kind en gezin.
Maar we komen er niet alleen door meer of andere hulp en ondersteuning in te zetten. In Nederland is 'normaal al gek genoeg'. Kinderen die afwijken van het gemiddelde zijn daarmee al snel 'abnormaal'. De bandbreedte van wat acceptabel is, lijkt de afgelopen jaren smaller geworden met een grote toename van 'gedragsproblematiek' als gevolg. Het smallere gemiddelde wordt daarmee steeds meer de norm. In de praktijk kijken we vooral naar wat een kind heeft (ten opzichte van de norm), in plaats van wat een kind kan.
Bovendien komt daardoor onvoldoende in beeld dat problemen vaak niet alleen met het kind zelf, maar ook met zijn of haar leefomgeving te maken hebben. Voor kinderen is het al ingewikkeld als hun normale leefwerelden in gezin, school, buurt, vereniging en digitale leefomgeving onvoldoende met elkaar verbonden zijn. Maar het wordt nog ingewikkelder als jeugdhulp daar nog als aparte leefwereld bij komt. Dit vraagt iets van de organisatie van ondersteuning door scholen en instellingen die tot nu toe vanuit verschillende domeinen hebben gewerkt en ook konden werken.

Door de transitie van jeugdhulp naar de gemeente is een nieuwe werkelijkheid ontstaan. Daardoor moeten scholen en gemeenten meer dan voorheen gezamenlijk richting bepalen over wat zij van jeugdhulppartners verwachten. We willen van:

- Verwijzen naar elkaar als we het zelf niet meer weten -> Eigenaarschap tonen en doorpakken als dat nodig is;
- Ondersteuning op school en ondersteuning thuis die niet goed op elkaar aansluiten, niet afstemmen van doelen en – mede daardoor – langs elkaar heen werken -> Werken aan ouderbetrokkenheid en afgestemde doelen van thuis en onderwijs;
- Kinderen die vastlopen op school door problemen thuis of kinderen die thuis vastlopen door problemen op school -> Gerichtheid op de ontwikkeling van het kind, waar zich de problemen ook voordoen;
- Kinderen die niet of niet tijdig de hulp krijgen die ze nodig hebben -> Niet de structuren centraal, maar juist de doelstelling en de vraag van de opvoeders (ouders) en mede-opvoeders (waaronder de school) leidend;
- Scholen die niet zijn toegerust om in de hulpbehoefte te voorzien -> Goede samenwerking waarin expertise beschikbaar komt in school, zowel vanuit speciale vormen van onderwijs als vanuit speciale vormen van jeugdhulp;

- Kinderen die niet naar school komen door het ontbreken passende ondersteuning -> Optimale afstemming tussen thuis, school en jeugdhulp vanuit de maatschappelijke opdracht en de wettelijke kaders die onderwijs en gemeente hebben;
- Hulpverleners die niet in staat tot of verlegen zijn met het oplossen van de ondersteuningsbehoefte van een kind -> Optimale samenwerking en partnerschap met kennis en expertise in wijkteams voor aanpalende problematiek (schulden, wonen, sociale zaken enz.);
- Geen zicht bij onderwijs op aanbod en kwaliteit van de jeugdhulp -> Samen doelen stellen en afstemming vanuit regie;
- Aanbod gedreven jeugdhulp, waardoor de behoefte van kind en gezin soms onterecht wordt omgedraaid naar een (te) professionele zorgvraag -> Zo dicht mogelijk blijven bij de voor het kind, gezin en onderwijs meest belangrijke hulp- en ondersteuningsvragen;
- Buiten de school om of buiten het gezin om werken en daarmee mogelijkheden voor een kind onbenut laten. -> De mogelijkheden van verschillende leefomgevingen waaronder school optimaal benutten.

4. Wat willen we bereiken?

Als onderwijs en gemeente willen een sluitende ondersteuning realiseren op het moment dat kind en/of gezin die nodig hebben. We hebben elk onze eigen verantwoordelijkheden en onze eigen opvattingen over wat daarin belangrijk is. Tegelijk zijn we ervan overtuigd dat onze verantwoordelijkheden voorheen misschien naast elkaar konden bestaan, maar in de huidige samenleving en bij de huidige opdrachten rondom passend onderwijs en jeugdhulp niet meer. Achtereenvolgens gaan we daarom in op wat onderwijs en gemeente vanuit hun eigen verantwoordelijkheid willen bereiken. Dit mondt uit in een gezamenlijk ambitie die richting geeft aan deze ontwikkelagenda.

4.1 Wat wil het onderwijs?

De schoolbesturen in de stad hebben de wettelijke verantwoordelijkheid alle jongeren onderwijs te bieden en succesvol te laten afronden met uiteindelijk een startkwalificatie. Dat gebeurt in de stad voor circa 13.000 kinderen in het basisonderwijs, circa 11.000 jongeren in het voortgezet onderwijs (samen het funderend onderwijs) en ongeveer 22.000 jongeren in het middelbaar beroepsonderwijs (nodig voor een startkwalificatie). In het funderend onderwijs zijn daarmee meer dan 3000 professionals aan het werk met jongeren in een pedagogische en didactische context.

Kinderen en jongeren ontwikkelen zich sociaal, ze ontwikkelen passend gedrag, ze leren vrienden kennen en bereiden zich voor op hun rol in de samenleving. Daarnaast werken ze aan een diploma/startkwalificatie of worden ze begeleid richting werk. Voor de meeste jongeren gaat dit op een vanzelfsprekende manier, met ups en downs, soms met wat ondersteuning, een aantal gesprekken, of een training. Daarbij zijn de leerkracht in het primair onderwijs en mentor op school in het voortgezet onderwijs de spil in het proces. Voor een aantal jongeren is permanent extra ondersteuning nodig. Veel daarvan gebeurt in het regulier onderwijs, maar ongeveer 10% van de leerlingen in Zwolle heeft een plek in het (Voortgezet) Speciaal Onderwijs of Speciaal Basis Onderwijs. Daar is de beschikbaarheid van gedragsspecialisten en paramedici en specifieke kennis bij leerkrachten, in nog grotere mate geregeld.

School als leefomgeving en professionele omgeving

Als het gaat om de opvoeding en het 'groot worden' van jongeren dan geldt ook voor het onderwijs dat ouders/gezin de belangrijkste leefomgeving is. Daar ligt ook de verantwoordelijkheid voor kinderen.

Het is daarmee ook belangrijk dat de samenhang van de ondersteuning als die noodzakelijk is primair daarop gericht is.

Tegelijk hebben alle jongeren met leerplicht en de verplichting een startkwalificatie te halen een tweede dominante leefomgeving: de school. Hier worden kinderen opgeleid, vinden ze hun vrienden, krijgen ze structuur en toekomstperspectief, bevinden ze zich in een pedagogisch vormende omgeving en worden ook op basis van wetgeving gevormd tot burgers van een democratische samenleving. Daarmee is de school misschien wel de meest voor de hand liggende preventieve plek als het gaat om 'problemen van jongeren'. Deze leefomgeving heeft, net als het gezin, externe ondersteuning of opvang nodig, onder andere vanuit preventieve en gespecialiseerde jeugdhulp. Met als verschil dat dit in deze leefomgeving (de school) georganiseerd kan worden.
Binnen de school zijn veel professionele medewerkers met pedagogische, orthopedagogische en didactische kennis. De school investeert op die manier ook in een professionele omgeving en een omgeving die door de verantwoordelijkheden rond Passend Onderwijs steeds meer inclusief is geworden. De school is zo in staat om voor jongeren betekenis te hebben in preventieve zin en in het omgaan met problematiek waar een jongere mee te maken krijgt. Hierin spelen ouders/ de thuissituatie een belangrijke rol.

Vanuit de wettelijke opdracht die het onderwijs heeft moet het zorgdragen voor een doorgaande leerlijn uitmondend in een startkwalificatie.

De wereld is complex geworden, ook in de wijze waarop leerlingen opgroeien. Een investering in de toekomst is de startkwalificatie of een op maat gemaakte arbeidstoeleiding. Om deze te kunnen halen is het van belang dat kinderen positief opgroeien in een stimulerende omgeving. Een omgeving waarin alles op alles wordt gezet om kinderen verder te brengen in hun ontwikkeling. Het onderwijs wil daarin, wanneer men spreekt over de relatie met het jeugddomein:

1. Gericht samenwerken met preventieve en gespecialiseerde jeugdhulp om kinderen positief te laten opgroeien en optimaal voor te bereiden op de toekomst;
2. De deuren openstellen om een brengplaats van expertise te zijn om zo optimaal recht te doen aan de preventieve taak en eerdere signalering en voorkoming van uitval en uitstroom;
3. Samenwerken met ‘voorkeur aanbieders’ en vaste contactpersonen om nieuwe vormen van zorg te ontwikkelen (niet vanuit aanbod, maar vanuit zorgbehoefte);
4. Snelle toegang tot specialistische hulp en afstemming met hulp (drempelloos verwijzen);
5. De normaliserende omgeving die de school is ter beschikking stellen aan vervangende opvang, huiswerkbegeleiding, trainingen en eventueel behandelingen.
6. Meer samenwerking met ouders onder andere door het aanbieden van ontmoetingsplekken, ouderavonden, trainingen, voorlichting e.d.

4.2 Wat wil de gemeente?

De gemeente heeft de wettelijke verantwoordelijkheid om kinderen en jongeren in de stad te ondersteunen bij opgroeien, zelfredzaamheid, maatschappelijke participatie of bij psychische problemen of stoornissen. Maar ook om ouders te ondersteunen die problemen ondervinden bij het opvoeden voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen tekort schiet. Dat gebeurt in de stad voor circa 38.000 kinderen en jongeren tot 24 jaar. In opvoedondersteuning en jeugdhulp is – buiten het onderwijs – een groot aantal personen aan het werk met en voor kinderen, jongeren en gezinnen in de stad.

Alle kinderen in Zwolle moeten gezond en veilig kunnen opgroeien, hun talenten ontwikkelen en naar vermogen meedoen in de samenleving. Normaal is voor een kind dus als zijn of haar veiligheid,

gezondheid en zelfstandigheid niet in geding zijn. Binnen die randvoorwaarden mogen kinderen en jongeren anders zijn. Sterker: ‘anders ís normaal’. Maar als één van de genoemde randvoorwaarden in geding komt, ondernemen we actie.
Wat kinderen en ouders zelf willen, staat voorop: ouders en jeugdigen staan zelf aan het roer van hun leven en zoeken met ondersteuning van onder meer school en jeugdhulp naar oplossingen voor hobbels bij opgroeien en opvoeden. De behoefte aan ondersteuning wordt integraal bekeken en beoordeeld. Oplossingen zoeken we zo veel mogelijk in de directe leefomgeving van een kind. De bevoegdheid om te beslissen en te handelen bij een concrete ondersteuningsbehoefte (wat kan, wat mag) organiseren we zo dicht mogelijk bij de ‘werkvloer’ in gezin en/of school. Aangezien ‘anders’ normaal is, is ondersteuning maatwerk.
Het gezin of – vanaf 18 jaar – de jongere is zelf eigenaar van een ondersteuningsvraag, tenzij veiligheid, gezondheid of zelfstandigheid in het geding komen. Jeugdhulp en onderwijs passen hun inzet aan de behoefte van het kind of de jongere en gezin aan. Ondersteuning is er primair op gericht gezin en jongere in staat te stellen oplossingen voor hun vraag te vinden. Oplossingen die kinderen, jongeren en ouders aantoonbaar helpen, op het moment dat die hulp nodig is, zoveel als nodig is en zonder dat die hulp hun leven onnodig op z’n kop zet. Alle belangen worden daarin meegewogen. Oplossingen houden we waar mogelijk simpel en – mede daardoor – betaalbaar. Als een kind voor korte of langere tijd van context verandert (b.v. tijdelijk uit gezin, naar andere school, naar hulpverlening buiten gezin of school), waarborgt jeugdhulp continuïteit in de ondersteuning van een kind in gezin en op school, onder meer door adequate informatie over verloop van een ondersteuningstraject richting gezin en school. ‘Herstel van het leven in het gewone leven’ is het adagium. Sociale wijkteams borgen daarbij het werken volgens ‘1 gezin, 1 plan’. Als toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp zorgen zij indien nodig voor het inschakelen van gespecialiseerde jeugdhulp en/of andere benodigde gezinsondersteuning. Voor scholen die met leerlingen uit meerdere woonplaatsen te maken hebben, zet de gemeente Zwolle zich samen met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs in voor gezamenlijke afspraken teneinde dit voor de scholen zo goed mogelijk te laten verlopen.
Met elkaar gaan scholen, jeugdhulp en gemeente complexe problemen niet uit de weg en werken we aan duurzame oplossingen. Komen betrokkenen er niet uit, dan brengt de gemeente ze samen aan tafel. Niet meedoen is geen optie. Zo nodig hakt de gemeente een knoop door.

4.3 Gezamenlijke doelstelling
We helpen kinderen het meest door hen te ondersteunen in hun eigen sociale omgeving. Het succes van de getransformeerde jeugdhulp is daarom af te meten aan de mate waarin ze eraan bijdraagt de gewone leefmilieus van kinderen te versterken en met elkaar te verbinden. Het gaat er dus om kennis en kunde van jeugdhulp toe te voegen aan de gewone leefomgeving van kinderen, waarvan het onderwijs na het gezin de belangrijkste is. Toegespitst op de verbinding tussen school, gezin en jeugdhulp leidt dit tot de volgende doelstelling:

Alle kinderen in Zwolle kunnen veilig en gezond opgroeien en zich positief ontwikkelen. Kinderen en jongeren en hun ouders werken zoveel mogelijk in een gewone setting (met name gezin en school) aan ontwikkeling, meedoen en welbevinden. Een ononderbroken schoolloopbaan is daarbij van groot belang. Als dit om welke reden dan ook niet lukt, organiseren we passende ondersteuning waardoor de draagkracht en het oplossingsvermogen van leerling, gezin en school en/of andere omgevingen waarin kinderen actief zijn zodanig versterkt worden dat er een positief opvoedklimaat ontstaat voor alle kinderen en tegelijk de inzet van gespecialiseerde jeugdhulp zo licht is als kan en zo zwaar als nodig.
Daarbij werken we met goede verbindingen tussen een kind in zijn/haar gezin, op school en/of andere plekken en sluiten we aan bij de eigen kracht van kinderen, gezinnen en scholen om opgroeien en opvoeden van alle kinderen optimaal te laten verlopen. Daarvoor brengen we onderwijs en jeugdhulp

dichter bij elkaar, werken we aan nieuwe samenwerkingsvormen en betere vormen van ondersteuning om het (speciaal) onderwijs én jeugdhulp zo effectief en efficiënt mogelijk hun taken te laten vervullen in aanvulling op de inzet van ouders en andere mede-opvoeders.

Gezamenlijke criteria
Scholen, gemeente en jeugdhulp zitten met elkaar al in een proces van doen en leren gericht op het behalen van de doelstelling. We bieden ruimte aan gezinnen, scholen, sociale wijkteams en jeugdhulp om te komen met oplossingen die hieraan bijdragen, zodanig dat ze:

- bijdragen aan zo normaal en zo regulier mogelijk onderwijs voor kinderen;
- bijdragen aan een doorlopende lijn in de onderwijs carrière van kinderen;
- bijdragen aan versterking van gezinnen en scholen zodat kinderen/jongeren met extra ondersteuningsbehoefte daarbinnen kunnen (blijven) functioneren;
- een goed functionerende driehoek versterken: kind/ouders, professionals in onderwijs en jeugdhulp;
- bijdragen aan het realiseren van de vereveningsopdracht van de samenwerkingsverbanden en/of de bezuinigingsopdracht van de gemeente;
- het inzicht in aard en omvang van de problematiek en een effectieve aanpak daarvan groter wordt;
- bijdragen aan gezamenlijke routes van afstemming en communicatie, met inachtneming van de rol van sociale wijkteams in het schakelen met gespecialiseerde jeugdhulp;
- ouders en jongeren een ondersteuner kunnen kiezen die bij hen past;
- zo goed mogelijk aansluiten bij profiel en werkwijze van de school;
- rekening houden met de regionale functie van veel scholen in Zwolle, waarbij verschillende gemeenten betrokken zijn.

We werken zo samen aan positief opgroeien van alle kinderen. In 2020 worden onderwijs, jeugdhulp en overige voorzieningen georganiseerd vanuit de ontwikkelingsvraag (onderwijs- en ondersteuningsvraag) van leerlingen. Hierdoor hebben leerlingen en hun ouders te maken met één ondersteuningsteam dat verantwoordelijkheid neemt binnen de school. Door deze werkwijze wordt beter aangesloten bij de behoefte van leerlingen en hun ouders.

5. Hoe gaan we dit doen?

Werken aan de transformatie van jeugdhulp/jeugdbeleid doen we niet in het luchtledige. Er zijn jeugdigen en gezinnen die concreet en op dit moment op passende hulp zijn aangewezen en die hulp moeten krijgen, betrokken professionals in onderwijs en jeugdhulp die in dit licht een goede rol moeten vervullen en scholen en instellingen die in de veranderingen mee moeten kunnen gaan. We willen daarom met beleid tewerk gaan. We kiezen daarom voor een aanpak waarin doen en leren centraal staan. Een aanpak waarin niet gekozen wordt voor pilots, maar voor nieuwe, duurzame ontwikkelpraktijken gericht op de toekomst. We richten ons op voorschoolse voorzieningen, primair onderwijs, voortgezet onderwijs en Mbo. Wat we doen willen we goed doen. Dat vraagt om keuzes, keuzes die we in deze ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp benoemen. Met het aflopen van de overgangsafspraken transitie jeugdhulp ontstaat er in 2017 ruimte om met elkaar concrete stappen te maken, het speelveld opnieuw met elkaar vast te stellen en verantwoordelijkheden te bepalen.

Samenhang en samenwerking

Een school kan voor kinderen, jongeren en ouders verschillende rollen/functies hebben, met bijbehorende rollen van kind/gezin en jeugdhulp. We onderscheiden vijf rollen waarin scholen – naast gezin, wijk, vereniging, familie, vrienden – van betekenis (kunnen) zijn voor kinderen, jongeren en ouderen en waarin de school een belangrijke rol speelt in de ambities van de gemeente. We gebruiken die rollen als ordening om concrete acties te beschrijven en spiegelen daarin ook wat wordt verwacht van jeugdhulp:

1. De school als een *ontwikkelplek* voor elk kind/elke jongere. Elk kind volgt onderwijs en wordt daarmee voorbereid op de toekomst. Daarmee draagt het onderwijs bij aan de doelstelling van de gemeente: positief opgroeien voor alle kinderen. De school kent eigen pedagogische structuren en eigen ondersteuning voor kinderen die kampen met leerproblemen. Tevens neemt de school vanuit deze rol de verantwoordelijkheid om de omgeving te betrekken op de school. Denk bijvoorbeeld aan de wijk of projecten voor de omgeving. Een belangrijk gegeven in deze rol is ook dat de school contacten met de ouders heeft. Jeugdhulp heeft in deze rol geen bijzondere functie.
2. De school als *plek voor preventie*. Scholen zijn, omdat de hele doelgroep kinderen er dagelijks komt, een belangrijke plek waar aan preventie wordt gewerkt. Daarmee dragen scholen bij aan de doelstelling: versterken weerbaarheid van kinderen, jongeren en ouders. Expertise uit jeugdhulporganisaties wordt ingezet om school op diverse terreinen te ondersteunen of specifieke expertise toe te voegen.
3. De school als *plek waar signalen opgepakt worden*. Doordat kinderen dagelijks op school komen is het een plek waar leraren en mentoren veel van kinderen weten en er veel waarnemen. Deze signalen zijn belangrijk in het kader van ‘snel erbij zijn’. Jeugdhulp kan leraren helpen signalen te herkennen, te trainen, met leraren te sparren over signalen. En indien nodig snel te schakelen met gespecialiseerde jeugdhulp. Op welke manier krijgt school het snel voor elkaar om de juiste inzet en ondersteuning te krijgen vanuit de jeugdhulp en op welke wijze wordt de kennis en inschatting vanuit het ondersteuning-team op school meegenomen in het toekennen en inzetten van hulp?
4. De school als *plek waar gewerkt wordt* en ook (tussen ouders, kind, school en jeugdhulp afgestemde) ondersteuning wordt geboden. Het is de school als veilige en normaliserende omgeving voor kinderen of gezinnen met een ondersteuningsvraag. Doordat de school een veilige omgeving biedt waar aan doelen wordt gewerkt, vormt het ook een belangrijke plek waar resultaten van hulp en ondersteuning zichtbaar worden. Een plek waar jeugdhulp gebruik kan maken van het feit dat kinderen daar kunnen zijn. Als kinderen om welke reden dan ook, niet volledig thuis of in hun eigen buurt kunnen zijn dan kunnen kinderen buiten de reguliere lestijden opgevangen worden op school. Het is een plek waar ouders en leraren ook samen hun vragen kunnen stellen aan jeugdhulp en doelen afstemmen.
5. De school als *brengplaats van expertise* (‘consultatie en advies’): een plek waar kennis, expertise gebracht wordt om het kind op school te kunnen houden en daar een passende plek te bieden. Jeugdhulp heeft verschillende soorten expertise over het opgroeien en ontwikkelen van kinderen. Ook van kinderen die te maken hebben met stoornissen, ontwikkelingsachterstanden, gezinsproblematiek en/of verslavingen. Deze expertise kan het onderwijs helpen om onderwijs mogelijk te maken voor alle kinderen.

In deze rollen neemt van 1 tot 5 preventie af en curatie toe. Tevens wordt bij elke rol de inbreng van ‘buitenstaanders’, zoals gemeente en jeugdhulp, groter. De rollen hangen met elkaar samen. Rol 4 en 5 kunnen niet zonder rol 1 en rol 1 kan niet zonder heldere afspraken in de rollen 3 tot 5. De gemeente heeft een sterk belang bij goed onderwijs en preventie (rol 1 en 2), zodat uitstroom wordt voorkomen en zoveel mogelijk kinderen positief opgroeien. Maar dat kan voor scholen alleen als op 3

tot 5 goede afspraken zijn gemaakt. Het onderwijs wil goede en werkbare afspraken in rol 3 tot 5 maar dat kan alleen als zij de gemeente garandeert dat rol 1 en 2 op orde zijn. In concrete proeftuinen met onderwijs en jeugdhulp willen we werken aan verbeteringen op deze rollen ten behoeve van kinderen en jongeren. In deel 2 schetsten we de proeftuinen waarmee we willen starten.

Onderzoek

Doen en leren, zo willen we te werk gaan op weg naar nieuwe praktijken in de driehoek kind/gezin, school en jeugdhulp. Dit ondersteunen we door kennis over opvoeden en opgroeien in Zwolle te bundelen, inzicht in opvoed- en opgroeiproblemen én van een effectieve aanpak daarvan te vergroten. We nodigen kennisinstellingen in de stad uit om een onderzoeksprogramma te ontwikkelen gericht op het monitoren en analyseren van de ontwikkeling van passend onderwijs en van ondersteuning en jeugdhulp. We vragen hen belemmerende en bevorderende factoren voor de doelen van de ontwikkelagenda in beeld te brengen, de ontwikkeling op die factoren te monitoren en het effect van maatregelen van scholen en gemeente op die factoren te onderzoeken. We zoeken hierbij aansluiting met bestaande monitoring en kennisontwikkeling bij scholen, gemeente en instellingen.